

Oslo kommune

OSLOSTANDARD FOR
Samarbeid mellom
skole og barneverntjeneste

Forord

Oslostandard for samarbeid mellom skole og barneverntjeneste skal bidra til at elever i Oslo-skolen med behov for tiltak fra barneverntjenesten får en samordnet oppfølging som styrker elevens utvikling. Standarden skal sikre en tydelig forankring og forplikte og tydeliggjøre de to tjenestenes ansvar. Formålet er å bidra til et godt samarbeid mellom skole og barneverntjeneste.

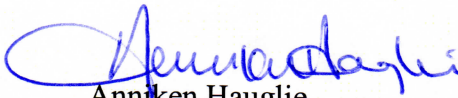
I Oslostandarden angir byrådet en minstestandard for hvilke forpliktelser som ligger til henholdsvis skole og barnevern i oppfølgingen av barn og familier med behov for hjelp og støtte fra barnevernet. Vi håper dokumentet vil bidra til å sikre god samhandling mellom skole og barneverntjeneste, slik at elever i Oslo-skolen med behov for hjelp og støtte fra barnevernet får en helhetlig og god oppfølging.

Lykke til med arbeidet!

Torger Ødegaard

Byråd for kunnskap og utdanning

Anniken Hauglie

Byråd for helse og sosiale tjenester

Innhold

Innledning	3
Forpliktende samarbeid mellom barneverntjenesten og skolen	4
Det skal opprettes lokale samarbeidsavtaler	4
Det skal avtales en fast kontaktperson eller et kontaktpunkt.....	4
Samarbeidsavtalen skal inneholde tidspunkt for faste møter	4
Samarbeidet skal evalueres årlig	4
Gangen i en bekymrings sak	5
Når bør skolen bli bekymret for en elev?	5
Hva skolen skal gjøre ved bekymring for en elev	6
Hva barneverntjenesten skal gjøre når de mottar en bekymringsmelding	8
Når barneverntjenesten gjennomfører undersøkelse	9
Når barneverntjenesten iverksetter tiltak skal skolen informeres	11
Sentrale rammer for samarbeid mellom skole og barnevern	12
Rett og plikt til grunnskoleopplæring	12
Ansatte i skolen har opplysningsplikt til barnevernet	12
Mishandling i hjemmet eller andre former for alvorlig omsorgssvikt	13
Vedvarende alvorlige atferdsvansker	13
Barneverntjenestens taushetsplikt	13
Plikt til å avverge alvorlige straffbare handlinger	14
Aktuelle lover/rundskriv/fellesskriv	14
Vedlegg	16
Kjennetegn/observasjoner som kan vekke bekymring.....	16
Bekymringsmelding til barnevernstjenesten.....	18

Innledning

Oslostandard for samarbeid mellom skole og barneverntjeneste beskriver rammene for samhandlingen mellom de to tjenestene i den enkelte bydel og trekker opp et minstemål for samarbeid og informasjonsutveksling, jf fellesskriv 6/2004 *Samarbeid for å hjelpe de mest utsatte barn og unge – tidlig intervensjon*. Samarbeidet er en del av det ordinære arbeidet til tjenestene.

Det er foreldre eller andre med foreldreansvar som har hovedansvar for sitt barns oppvekst og omsorg, men barneverntjenesten har ansvar for å avdekke omsorgssvikt og sosiale og emosjonelle problemer hos barn, og sørge for iverksetting av nødvendige tiltak¹. Lov om barneverntjenester skal sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid, og bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår.

Oslostandarden gjennomgår avtaleverket for samarbeidet mellom skole og barneverntjeneste, og prosessene på skolen og i barneverntjenesten med hensyn til bekymringsmelding, undersøkelse og iverksetting og oppfølging av tiltak overfor elever og/eller foresatte. Sentrale tema som dekkes er:

- Skoleansattes plikt til å gi opplysninger ved alvorlig bekymring for en elev
- Barneverntjenestens plikt til å gi tilbakemelding når skolen har meldt bekymring
- Skolens og barneverntjenestes plikt til å samarbeide når elever mottar tiltak fra barneverntjenesten

Oslostandarden skal brukes av alle skoler og barneverntjenester i Oslo kommune. Det anbefales at også private skoler i Oslo benytter standarden.

Standarden er utarbeidet av en arbeidsgruppe nedsatt av Byrådsavdeling for kunnskap og utdanning og Byrådsavdeling for eldre og sosiale tjenester. Arbeidsgruppen har bestått av seks representanter fra skole, Utdanningsetaten, Barne- og familieetaten v/seksjon for byomfattende oppgaver og bydelsbarnevernet.

¹ Lov om barneverntjenester § 1-1

Forpliktende samarbeid mellom barneverntjenesten og skolen

Samarbeidet mellom skole og barnverntjeneste skal følges opp gjennom en formalisert samarbeidsavtale mellom skolen og barneverntjenesten i bydelen.

Det skal opprettes lokale samarbeidsavtaler

Det skal utarbeides en samarbeidsavtale mellom skolen og barneverntjenesten i bydelen der skolen er lokalisert. Avtalen skal ha Oslostandard som grunnlag, og skal avklare tjenestenes roller og forventninger til samarbeidet. Samarbeidsavtalen skal konkretisere hva tjenestene skal gjøre både i det individrettede arbeidet og i det systemrettede arbeidet. Tjenestene kan utdype avtaleverket i Oslostandard ytterligere dersom det er ønskelig. Avtalen skal undertegnes av barneverntjenestens leder og skolens rektor.

Skoler som har bydekkende tilbud bør opprette avtale med barneverntjenesten i den bydelen skolen ligger. I samarbeidet med de øvrige bydelene legges Oslostandard til grunn for samarbeidet.

Det skal avtales en fast kontaktperson eller et kontaktpunkt

Både skole og barneverntjeneste skal ha en fast kontaktperson eller et fast kontaktpunkt. I skolen er dette rektor eller den rektor har delegert oppgaven til. I barneverntjenesten er dette barnevernleder, eller den barnevernleder har delegert oppgaven til. Barnvernleder kan også delegere oppgaven til mottak.

Samarbeidsavtalen skal inneholde tidspunkt for faste møter

Barneverntjenesten skal delta på utvidet ressursteam² to ganger pr halvår på den enkelte skole. Det er skolen som har ansvaret for å innkalle til disse møtene.

Barneverntjenesten skal holde et informasjonsmøte om barneverntjenesten for alle ansatte på skolen en gang pr. år. Møtet skal avholdes i skolens samrådingstid (s-tid). Barneverntjenesten har ansvar for å avtale tidspunkt med skolen. Skoleledelsen skal delta på møtet. Møtepunkter utover ovennevnte avtales lokalt.

Samarbeidet skal evalueres årlig

Det skal avholdes minst ett møte i året der samarbeidet mellom skole og barneverntjeneste gjennomgås. Formålet er å evaluere samarbeidet og iverksette tiltak for å videreutvikle dette. Tid og sted for møtet, samt hvem som har ansvar for innkalling, skal fremgå av samarbeidsavtalen. Rektor og barnverntjenestens leder skal delta på møtet.

² Møtet i utvidet ressursteam er utdypet i ressurspermen fra prosjektet Psykisk helse i Osloskolene. Se www.ude.oslo.kommune.no/psykiskhelse

	Vårhalvåret		Vinterhalvåret		Innkallingsansvar
Utvidet ressursteam	Uke 3	Uke 20	Uke 35	Uke 45	Skolen
Informasjonsmøte			Uke 38		Barneverntjenesten
Evalueringsmøte				Uke 49	Skolen

Eksempel på møteoversikt, skoleåret 2012/2013

Gangen i en bekymrings sak

Dette kapittelet omhandler hvordan skolen skal forholde seg til elever og foresatte ved bekymring, og hvordan skolen kan få råd og veiledning hos barneverntjenesten fram til en eventuell melding. Kapittelet omhandler også hvordan barnverntjenesten skal forholde seg til skolen underveis i sin saksbehandling og ved eventuell iverksetting av tiltak

Når bør skolen bli bekymret for en elev?

Skolens ansatte kan av ulike grunner bli urolig eller bekymret for en elev. Når en elev viser tegn til mistriksel, bør skolen så langt det er mulig vurdere hva som kan være grunnen til dette. Det kan dreie seg om forhold knyttet til barnets atferd på skolen og/eller bekymring for om eleven har det bra hjemme.

Enkelte ganger kan det være vanskelig å forklare hvorfor man blir bekymret for en elev, og ofte er det kombinasjon av flere årsaker som ligger til grunn for bekymringen. Det er viktig at skolens ansatte utøver skjønn i sitt arbeid. Eksempler som kan utløse bekymring er:

- Fall i skoleprestasjoner
- Ikke utført skolearbeid
- Mangel på matpakke
- Skitne klær
- Forsentkomming
- Udokumentert fravær
- Isolering fra andre elever
- Tristhet
- Fysiske skader
- Foreldre som ikke følger opp eleven og/eller ikke utviser tilstrekkelig omsorg for eleven
- Foresatte som motsetter seg spesialundervisning som er anbefalt av PPT
- Mangelfullt samarbeid mellom skole og hjem
- Konflikter mellom foresatte
- Alvorlig fysisk eller psykisk sykdom i familien

Se vedlegg 1 for flere eksempler på hva som kan utløse bekymring.

Hva skolen skal gjøre ved bekymring for en elev

Nedenfor beskrives skolens framgangsmåte når en ansatt blir bekymret for en elev. Figur 1 gir en forenklet framstilling av kontrollspørsmålene ansatte i skolen bør stille seg underveis i en bekymrings sak, fram mot en eventuell bekymringsmelding til barneverntjenesten.

Figur 1: Skolens framgangsmåte ved bekymring for en elevs omsorgssituasjon

Ansatte i Oslo skolen skal aldri sitte alene med sin bekymring

Meldeplikten iht. lov om barneverntjenester krever ikke at skolen har sikker viten om elevens omsorgssituasjon, men den/de som melder må ha mer enn en vag mistanke. For å få mer sikkerhet omkring en bekymring, bør den enkelte ansatte derfor drøfte bekymringen med kolleger, sosiallærer eller rektor.

Skolen kan drøfte bekymringen med barnverntjenesten

Barneverntjenesten kan kontaktes for drøfting av skolens bekymring. Dersom skolen ikke har innhentet samtykke fra foresatte, må personopplysningene være tilstrekkelig anonymisert³. Dersom skolen har innhentet samtykke fra foresatte, kan saken drøftes med personopplysninger. Innhold i en drøfting kan bl.a. være:

³ jf forvaltningsloven § 13- a

- Informasjon om hva barneverntjenesten kan bidra med, og hvordan gangen i saksbehandlingen i barneverntjenesten er
- Avklaring av om foresatte bør informeres om en bekymringsmelding før den sendes
- Råd om hvordan bekymringen på best mulig måte kan tas opp med foresatte

Ansatte i skolen skal ikke ta stilling til om de enkelte vilkårene for å fatte vedtak etter barnevernloven er oppfylt. De skal vurdere elevens omsorgssituasjon ut fra sitt faglige ståsted og sin kjennskap til barnet og familien.

Ved akutt bekymring skal skolen umiddelbart ta kontakt med barneverntjenesten

Hvis skolen oppfatter at det er en akutt bekymring for eleven, skal skolen straks ringe mottakstelefonen i bydelens barneverntjeneste. Barneverntjenesten vurderer så om det er behov for akutte tiltak, eller om skolen kan sende skriftlig melding på ordinær måte. Dersom en akutt bekymring oppstår utenfor barneverntjenestens ordinære arbeidstid (kl. 08:00 – 15:35), skal skolen kontakte Barnevernvakten på tlf: 22 70 55 80 eller 22 70 55 81

Ta bekymringen opp med eleven/elevens foresatte

Med enkelte unntak (jf neste avsnitt) skal en bekymring angående en elevs omsorgssituasjon alltid tas opp med elevens foresatte. Ut fra elevens alder, modenhet og situasjon skal skolen også alltid vurdere å snakke med eleven om bekymringen. Dette for at eleven skal få mulighet til å si noe om sin egen situasjon og være orientert om hva skolen foretar seg. Skolen skal i forkant av samtalene kartlegge og skriftliggjøre bakgrunnen for sin bekymring. I en kartlegging er det viktig at skolen dokumenterer hva som har utløst bekymringen og tidspunktene for dette.

Ta ikke kontakt med foresatte ved mistanke om vold eller overgrep

Skolen skal ikke informere foresatte/eleven dersom det er utilrådelig at foresatte får kjennskap til skolens bekymring. Med utilrådelig menes her tilfeller der drøfting av bekymringen med foresatte kan medvirke til å forverre elevens omsorgssituasjon. I slike tilfeller må skolen gjøre en vurdering opp mot mulige konsekvenser for eleven.

Dersom skolen er bekymret for at det vil kunne bli begått straffbare forhold overfor eleven, må skolen straks kontakte politiet og evt. inngi anmeldelse. En anmeldelse kan inngis parallelt med at en bekymring meldes til barneverntjenesten. Skolen bør informere politiet når de melder bekymring til barneverntjenesten, og informere barneverntjenesten når de inngir en anmeldelse. Skolen skal ikke informere foresatte/eleven. Skolen må avklare med barneverntjenesten og politiet hvordan de skal forholde seg videre.

Meld fra til rektor før bekymringsmeldingen sendes

Meldeplikten er individuell, men ansatte skal som hovedregel melde fra til rektor når de oppdager bekymringsverdige forhold. Rektor skal da følge opp saken fra skolens

side. Rektor kan ikke stoppe behandlingen av en informert bekymring fra en ansatt. Bekymringsmelding bør signeres av rektor og sendes til barneverntjenesten i den bydelen der eleven bor. Felles mal for bekymringsmelding for Oslo-skolen følger som vedlegg til Oslostandarden.

Hva barneverntjenesten skal gjøre når de mottar en bekymringsmelding

Nedenfor beskrives barneverntjenestens framgangsmåte når de mottar en bekymringsmelding fra skolen. Figur 2 gir en forenklet framstilling av kontrollspørsmålene ansatte i barneverntjenesten skal stille seg underveis i en bekymringssak, og fram mot et eventuelt tiltak. Barneverntjenestens innhenting av samtykke fra foresatte, muligheter for bruk av tvang, samt innholdet i undersøkelser og tiltak, er ikke omtalt i figuren, men omtales i de påfølgende avsnitt.

Figur 2: Barneverntjenestens framgangsmåte i forbindelse med bekymringsmeldinger

Barneverntjenesten skal avklare bekymringsmeldingen

Når barneverntjenesten mottar bekymringsmelding, har de plikt til å avklare om det er grunnlag for å iverksette undersøkelse. Dette må skje snarest, og senest innen en uke etter mottatt melding. Barneverntjenesten skal ringe rektor for utdyping av meldingen dersom det er tvil om grunnlaget for iverksetting av undersøkelse⁴. Ved henleggelse av

⁴ Lov om barneverntjenester § 4-2

meldingen, blir meldingen oppbevart hos barneverntjenesten. Ved eventuell ny melding på den samme eleven, blir denne vurdert sammen med den henlagte meldingen.

Barneverntjenesten skal gi skriftlig tilbakemelding til skolen

Barnverntjenesten skal alltid gi skriftlig tilbakemelding til skolen om meldingen henlegges eller utløser undersøkelse. Fristen for dette er tre uker etter mottatt melding.

Barneverntjenesten skal gi rektor en begrunnelse når de henlegger en melding fra skolen. Det vil alltid være til elevens beste å gi skolen tilstrekkelige opplysninger slik at de er kjent med elevens situasjon og kan vurdere sin oppfølging deretter.

Mal for tilbakemelding ligger i barneverntjenestens datasaksbehandlingssystem. Malen skal tilpasses den konkrete tilbakemeldingen i hver enkelt sak.

Når barneverntjenesten gjennomfører undersøkelse

Barneverntjenesten har rett og plikt til å iverksette undersøkelse når de vurderer at det er rimelig grunn til å anta at det foreligger forhold som kan gi grunnlag for tiltak. Undersøkelsen skal gjennomføres innen 3 måneder. I særskilte tilfeller kan den utvides med ytterligere 3 måneder⁵.

Undersøkelsen planlegges ut fra innholdet i bekymringsmeldingen. Barneverntjenesten skal avklare med skolen hva slags samarbeid de skal ha i løpet av undersøkelsen. En undersøkelse kan bestå av:

- samtaler med barnet og foreldrene, hver for seg og sammen
- hjemmebesøk
- innhenting av opplysninger fra offentlige instanser og andre som kjenner barnet/familien
- samarbeidsmøter
- observasjoner m.m.

En undersøkelse skal som hovedregel gjennomføres i samarbeid med foresatte/eleven, men barneverntjenesten kan gjennomføre undersøkelsen uten samtykke dersom alvorlighetsgraden tilsier det⁶.

Ved innhenting av opplysninger vil skolen motta en skriftlig anmodning. I barneverntjenestens anmodning skal det enten fremkomme et informert skriftlig samtykke fra foresatte/eleven (over 15 år), eller fremkomme om barneverntjenesten har anledning til å innhente opplysninger uten samtykke.

⁵ Jf Lov om barneverntjenester § 6-9

⁶ Lov om barnverntjenester § 4-3

Når barneverntjenesten skal snakke med eleven på skolen

Barneverntjenesten skal som hovedregel snakke med barnet i løpet av undersøkelsen. Av og til er det best for eleven at barneverntjenesten snakker med eleven på skolen, og gjerne med en ansatt på skolen til stede. Gjennomføring av en slik samtale skal avtales med rektor på forhånd. Barneverntjenesten skal etter samtalen informere skolen om hva som skjer videre i saken og om hva skolen skal gjøre.

Når barneverntjenesten avslutter undersøkelsen skal skolen informeres

En undersøkelse kan resultere i at barneverntjenesten enten henlegger saken, eller at det iverksettes tiltak. Når barneverntjenesten vurderer at eleven og/eller familien har behov for hjelp fra barneverntjenesten, kan det med samtykke iverksettes hjelpetiltak. Dersom foresatte ikke ønsker tiltak, og dersom det ikke er grunnlag for tvang, må barneverntjenesten henlegge saken.

Dersom barneverntjenesten henlegger undersøkelsen med bekymring, bør det avholdes møte med skolen. Dette av hensyn til skolens videre oppfølging av eleven. Fortrinnsvis skal elevens foresatte/eleven delta på dette møtet. Barneverntjenesten skal etter 6 måneder vurdere om de skal undersøke saken på nytt. Dette innebærer ny kontakt og ny innhenting av opplysninger fra skolen.

Dersom det fremkommer nye opplysninger i løpet av saken, har begge parter ansvar for å informere hverandre om dette fortløpende.

Barneverntjenesten skal opplyse skolen om resultatet av undersøkelsen

Barneverntjenesten skal gi skriftlig tilbakemelding til rektor ved avslutning av undersøkelse⁷. Meldingen skal opplyse om undersøkelsen henlegges eller om barneverntjenesten iverksetter tiltak, og skal sendes innen 3 uker etter gjennomført undersøkelse.

Dersom undersøkelsen henlegges, bør barneverntjenesten gi skolen en konkret begrunnelse for henleggelsen. Dersom barneverntjenesten unntaksvis vurderer at de ikke kan gi en slik begrunnelse, skal det gis en forklaring på dette⁸.

⁷ Lov om barneverntjenester § 6-7a

⁸ Lov om barneverntjenester § 6-7 a

Når barneverntjenesten iverksetter tiltak skal skolen informeres

Barneverntjenesten skal legge avgjørende vekt på å finne tiltak som er til beste for den enkelte elev. Tiltakene skal ikke være mer inngripende enn nødvendig og skal være basert på frivillighet fra foresatte/eleven selv hvis dette er mulig. Eksempler på hjelpetiltak kan være:

- Råd og veiledning
- Ansvarsgruppe
- Besøkshjem / avlastningstiltak
- Støttekontakt
- Motivering til fritidssystemer
- Frivillig plassering utenfor hjemmet

I de tilfeller der det ikke er tilstrekkelig med hjelpetiltak, eller der foresatte ikke vil samtykke og det er alvorlig bekymring for barnet, kan barneverntjenesten foreslå tiltak uten samtykke⁹. Barneverntjenesten fremmer da sak for Fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker. Slike forslag omhandler primært plassering av eleven utenfor hjemmet, men kan også innebære at barneverntjenesten ønsker å pålegge tilsyn i hjemmet.

Skolens rolle i elevens tiltaksplan

Barneverntjenesten skal utarbeide en tiltaksplan for elever som mottar hjelpetiltak. Utformingen av planen gjøres sammen med foresatte og barnet, og planen skal evalueres regelmessig. Tiltaksplanen skal tydeliggjøre hva som er elevens særlige behov og hvordan disse kan imøtekommes. Planen skal være tidsavgrenset og det skal fremkomme hvordan barneverntjenesten skal holde seg orientert om elevens utviklings- og omsorgssituasjon. Det skal også fremgå av planen hvilken rolle skolen skal ha og på hvilken måte skolen skal bistå i arbeidet.

Barneverntjenesten skal informere skolen ved tiltak i akutte situasjoner

Dersom barneverntjenesten vurderer at en elev befinner seg i en akutt situasjon enten med hensyn til omsorgssituasjon eller egen atferd, har barneverntjenesten plikt til å iverksette tiltak umiddelbart¹⁰. Dette kan for eksempel være i tilfeller hvor en elev forteller om alvorlig fysisk og psykisk vold, eller en elev ruser seg og er til fare for seg selv. Barneverntjenesten skal informere skolen om tiltak som iverksettes i akutte situasjoner.

Ved akutt plassering av en elev er det barneverntjenesten, eller de som har overtatt daglig omsorg for eleven, som har ansvaret for at eleven kommer på skolen. Det er viktig at skolen og barneverntjenesten har løpende kommunikasjon om hvordan eleven skal følges opp i fortsettelse av plasseringen. I noen tilfeller kan det også skje at eleven

⁹ Lov om barneverntjenester § § 4-12 og 4-24

¹⁰ Lov om barneverntjenester § § 4-6, 2.ledd og 4-25

blir tilbakeført til hjemmet, og bor hjemmefra kun i en kort periode. Barneverntjenesten skal da informere skolen om dette.

Skolen skal informeres ved plassering av elever i fosterhjem/institusjon

Dersom barneverntjenesten plasserer en elev i et fosterhjem eller en institusjon, skal skolen informeres så snart som mulig. Barneverntjenesten må også gi skolen informasjon om hvordan kontakten med barnets biologiske foreldre skal ivaretas og hvilken samværsordning som gjelder.

Fosterforeldre/institusjon må inkluderes i samarbeidet rundt eleven. Det kan være hensiktsmessig med jevnlige møter mellom barneverntjeneste, skole og fosterforeldre/institusjon for å utveksle informasjon og vurdere eventuelle nye tiltak. Barneverntjenesten vurderer hvorvidt barnets biologiske foreldre også skal inkluderes i disse møtene.

Sentrale rammer for samarbeid mellom skole og barnevern

Nedenfor gjennomgås noen sentrale juridiske rammer for samarbeidet mellom skole og barneverntjenesten. For en mer omfattende gjennomgang av skolens opplysningsplikt til barneverntjenesten, vises det til *Rundskriv Udir-10-2012 – Skolepersonalets opplysningsplikt til barneverntjenesten*.

Retten og plikten til grunnskoleopplæring

Alle barn og unge i Norge har rett og plikt til grunnskoleopplæring. Retten gjelder dersom det er sannsynlig at barnet skal være i landet mer enn 3 måneder, og plikten inntreer når barnet har vært i landet i 3 måneder. Retten og plikten inntreer det kalenderåret barnet fyller 6 år, og varer til eleven har fullført det 10. skoleåret. Rett og plikt til opplæring reguleres i opplæringsloven § 2-1. Dersom barneverntjenesten plasserer eleven utenfor hjemmet er det de/den som har daglig omsorg for eleven som har ansvar for at eleven møter på skolen.

Ansatte i skolen har opplysningsplikt til barnevernet

Opplysningsplikten omfatter meldinger skolepersonalet gir på eget initiativ (meldeplikten), og opplysninger de gir etter pålegg fra barneverntjenesten eller andre barnevernmyndigheter. Den enkelte ansatte på skolen har en lovfestet plikt til å gi opplysninger av eget initiativ til barneverntjenesten. Dette fremgår av opplæringsloven § 15-3 og lov om barneverntjenester (barnevernloven) § 6-4, 2. ledd. Opplysningsplikten etter barnevernloven og opplæringsloven går foran taushetsplikten etter andre lover.

Opplysningsplikten inntreer i tilfeller hvor det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet i hjemmet eller det foreligger andre former for alvorlig omsorgssvikt, eller

når et barn har vist alvorlige atferdsvansker. Barnevernloven regulerer når det skal meldes i forbindelse med mistanke om alvorlig omsorgssvikt/adferdsvansker. Meldeplikten knyttes til innholdet i §§ 4-10, 4-11, 4-12 og 4-24.

Mishandling i hjemmet eller andre former for alvorlig omsorgssvikt

Opplysningsplikten inntreder dersom det er grunn til å tro at det foreligger mishandling i hjemmet eller andre former for alvorlig omsorgssvikt:

- Der foresatte til barn som lider av livstruende eller annen alvorlig sykdom eller skade, ikke sørger for at barnet kommer til undersøkelse eller behandling, jf § 4-10
- Der foresatte til funksjonshemmede eller spesielt hjelpetrengende barn ikke sørger for at barnet får dekket særlige behov for behandling eller opplæring, jf § 4-11
- Der det er alvorlige mangler ved den daglige omsorgen barnet får, eller alvorlige mangler i den personlige kontakten og tryggheten barnet etter sin alder og utvikling trenger, jf § 4-12
 - alvorlige mangler ved barnets behov for materiell og praktisk omsorg
 - alvorlige mangler ved barnets behov for psykisk eller følelsesmessig omsorg
- Der barn blir mishandlet eller utsatt for andre alvorlige overgrep i hjemmet, jf § 4-12
 - fysisk og psykisk vold inkludert seksuelle overgrep, kjønnslemlestelse, tvangsgifte m.v.
- Der det er overveiende sannsynlig at barnets helse eller utvikling kan bli alvorlig skadet fordi foresatte mangler personlige forutsetninger for å ha omsorgen for barnet, jf § 4-12

Vedvarende alvorlige atferdsvansker

Opplysningsplikten inntreder dersom et barn har vist vedvarende alvorlige adferdsvansker jf lov om barnverntjenester § 4-24. Loven nevner særlig:

- Alvorlig og/eller gjentatt kriminalitet
- Vedvarende bruk av rusmidler
- Voldelig/truende atferd
- Utpreget normløs atferd/negativ atferd
- Prostitusjon

Barneverntjenestens taushetsplikt

Barneverntjenesten har som andre forvaltningsorgan taushetsplikt i henhold til forvaltningsloven § 13. I tillegg har barneverntjenesten en ytterligere innskjerping av taushetsplikten. Denne omhandler taushetsplikt om:

- Fødested
- Fødselsdato
- Personnummer
- Statsborgerforhold, sivilstand, yrke, bopel og arbeidssted

Vilkårene for å gi opplysninger videre kan virke strenge, men de er ikke til hinder for at nødvendig samarbeid mellom barneverntjenesten og skole etableres, jf unntaksbestemmelser i lov om barneverntjenester § 6-7.

I en barnevernssak har de med foreldreansvar og elever over 15 år partsrettigheter. Som hovedregel må barneverntjenesten ha partenes samtykke for å iverksette tiltak med mindre saken er av svært alvorlig grad, jf barnevernloven § 4-12 og § 4-24. Barneverntjenestens taushetsplikt kan oppheves ved samtykke fra partene, jf forvaltningsloven § 13a nr. 1.

Plikt til å avverge alvorlige straffbare handlinger

Ansatte i skole og barneverntjeneste har plikt til å avverge at alvorlige straffbare handlinger skjer¹¹. Plikten inntreer når det fremstår som mest sannsynlig at en alvorlig straffbar handling vil bli begått. Avvergingsplikten innebærer en plikt til å kontakte politiet, eller på annen måte forsøke å avverge den straffbare handlingen. Taushetsplikten må vike for avvergingsplikten. Både skole og barneverntjeneste må ha interne rutiner for hvordan å sikre overholdelse av avvergingsplikten og ivaretagelse av en eventuell anmeldelse til politiet.

Aktuelle lover/rundskriv/fellesskriv

- Opplæringsloven
- Lov om barneverntjenester
- Forvaltningsloven
- Skolepersonalets opplysningsplikt til barneverntjenesten. Rundskriv Udir-10-2012
- Barnevernet og taushetsplikten, opplysningsretten og opplysningsplikten. Rundskriv Q 24 (2005)
- Om tiltak etter barnevernloven for ungdom over 18 år. Rundskriv Q 13 (2011)
- Barnevernets ansvar for mindreårige som er utsatt for menneskehandel og samarbeid med andre etater. Rundskriv Q 11 (2006)
- Veileder om formidling av opplysninger og samarbeid der barn utsettes for vold i familien, Barne- og likestillingsdepartementet (2005)
- Retningslinjer for håndtering av saker med etterlatte barn i utlandet, Q-1038 B
- Handlingsplaner mot tvangsekteskap og kjønnslemlestelse– Barne, likestillings- og inkluderingsdepartementet (2012)

¹¹ Straffeloven § 139, Kjønnsllemlestelsesloven § 2

- Fylkesmannens veiledningsskriv nr. 2 – 2002 ”Samarbeidsavtale mellom barneverntjenesten og andre instanser i kommuner og bydeler”
- Fellesskriv 8/2011 ”Fastsettelse av bydelenes ansvar i saker om personrettede tiltak”
- Fellesskriv 6/2004 ”Samarbeid for å hjelpe de mest utsatte barn og unge – tidlig innsats”
- Fellesskriv 3/2012 ”Bydelenes tilrettelegging av ettervern for ungdom som har hatt omsorgs – og/eller hjelpetiltak i barnevernet
- Rundskriv 7/2005 Behandling av ugyldig fravær i grunnskolen i Oslo
- Ressurspermen Psykisk helse i Osloskolene

Vedlegg

Kjennetegn/observasjoner som kan vekke bekymring

GRUNN TIL BEKYMRING OVERFOR BARN

- Sterk kroppslig uro sammenlignet med jevnaldrende
- Greier ikke å følge med i undervisningen, lav grad av mestring
- Forholder seg ikke til regler/sosiale konvensjoner
- Har ikke venner
- Mobber eller blir mobbet
- Tør/vil ikke snakke om det som er vanskelig
- Utagerer aggressivt
- Trekker seg fra sosial samhandling, blir usynlig
- Overvekt eller undervekt
- Mye fravær på skolen
- Forteller om alvorlige hendelser knyttet til vold, rus eller psykisk sykdom i hjemmet
- Forteller om overgrep eller omsorgssvikt
- Har eller har tidligere hatt barnevernssak
- Veksler mellom å være klamrende og barnslig til å være sint og anklagende
- Stikker av gårde, rømmer, gjemmer seg
- Bli fjern, ser og hører personer som ikke er tilstede
- Setter seg selv i fare (f.eks ved å løpe over T-banelinjen, eller motorveien)
- Bruk av rusmidler
- Involvert i kriminalitet, for eksempel stjeler eller gjør hærverk

GRUNN TIL BEKYMRING OVERFOR UNGDOM

- Lav grad av mestring, stort fravær
- Selvskading, spiseforstyrrelser, depresjon, angst
- Isolert alene eller i gruppe av ungdom som ikke mestrer skolen
- Liten voksenkontakt
- Tidlig alkoholdebut
- Forsøker illegale rusmidler
- Tidlig seksuell debut
- Utsatt for seksuelle overgrep, enten som offer eller overgriper
- Utsatt for vold enten som offer eller overgriper
- Innblandet i kriminalitet, for eksempel stjeler eller gjør hærverk
- Blir utsatt for ekstreme straffetiltak hjemme, vold, utstøtt av familien
- Ingen utviklingsstøtte eller trygge rammer hjemme
- Sviktende omsorg fra foreldre/voksne

**GRUNN TIL BEKYMRING PÅ BAKGRUNN AV
FORESATTES FRAMFERD ELLER SITUASJON**

- Isolert, lite nettverk
- Vold fra partner eller familie
- Alvorlig konflikt mellom foresatte
- Foresatte som har blitt utsatt for alvorlig omsorgssvikt i egen barndom
- Foresatte som har barn i fosterhjem
- Psykisk sykdom som posttraumatisk stress syndrom, tilbakevendende depresjoner, bipolar lidelse, psykoser, personlighetsforstyrrelser
- Fysisk sykdom med innleggelser, smerter, alvorlig funksjonssvikt, dødsangst
- Gleder seg ikke over barnet
- Reflekterer lite over hvordan barnet har det
- Setter egne behov foran barnets, tar ikke barnets perspektiv
- Har en lite nyansert oppfatning av barnet sitt – han er bare snill eller bare slem
- Er ikke bekymret for barnets uttalte vansker eller symptomer
- Blir ikke bekymret når det påpekes at barnet utsettes for belastninger
- Samarbeider ikke, kommer ikke på møter, holder ikke avtaler
- Gir barnet for mye ansvar, lar barnet ta vare på familien
- Beskytter ikke barnet mot skremmende opplevelser
- Greier ikke å roe barnet når barnet er sint, frustrert eller redd.
- Har ikke struktur i hverdagen, f.eks. faste måltider, rene klær, leggetid
- Avviser barnet når barnet søker kontakt, trenger hjelp, har det vanskelig
- Straffer barnet på måter som krenker og skader barnets selvfølelse
- Bruker barnet som middel for å dekke egne behov
- Ustabil og uforutsigbar i dårlige perioder
- Liten innsikt i egen fungering og hvordan den påvirker barnet
- Har dårlige dager/perioder der barnet må klare seg selv
- Når foreldre fremstår virkelighetsfjerne, forvirret eller ruset
- Når foreldre i hovedsak er sinte, truende eller straffende i samspillet med barnet
- Når foreldre gjennomgående ikke kommuniserer med barnet
- Når foreldre ikke har realistiske oppfatninger av hva barnet kan mestre

Oslo kommune
Utdanningsetaten

Skolens navn

Unntatt offentlighet

Offl. § 13 jf. fvl. § 13 første ledd nr.1

BEKYMNINGSMELDING TIL BARNEVERNTJENESTEN

i henhold til opplæringsloven § 15-3 og lov om barneverntjenester § 6-4, 2. ledd, 1. punktum

Elev		
ETTERNAVN og fornavn:	Fødselsnummer:	Bor hos: ☐ Mor ☐ Far ☐ Andre
Adresse:	Postnr / sted:	Telefonnummer:
Elev ved skolen fra (tidsrom):	Morsmål:	Behov for tolk: ☐ Ja ☐ Nei
Foresatt 1		
ETTERNAVN og fornavn:	Fødselsnummer:	
Adresse:	Postnr / sted:	Telefonnummer:
Relasjon til eleven: <i>For eksempel: mor, tante, mormor, fostermor mv.</i>	Morsmål:	Behov for tolk: ☐ Ja ☐ Nei
Foresatt 2		
ETTERNAVN og fornavn:	Fødselsnummer:	
Adresse:	Postnr / sted:	Telefonnummer:
Relasjon til eleven: <i>For eksempel: mor, tante, mormor, fostermor mv.</i>	Morsmål:	Behov for tolk: ☐ Ja ☐ Nei
Evt. andre instanser som har vært i kontakt med eleven og / eller foresatte / familie:	Navn kontaktperson og telefon:	

Skolens bekymringspunkter:

*Tilstreb konkret beskrivelse av situasjon, hendelser og / eller utsagn uten tolkninger og egne vurderinger.
Beskriv eleven og evt. endring i atferd.
Tidfest når bekymringen startet.*

Tiltak som skolen har gjennomført for å endre situasjonen for eleven:

Hva har skolen gjort, når ble det gjort? Er tiltaket avsluttet eller ikke? Har skolen for eksempel kontaktet skolehelsesøster / sosiallærer / miljølærer mv.

Foresattes syn på elevens situasjon:

Som hovedregel skal foresatte / eleven informeres om skolens bekymring. Unntak gjelder når det vurderes som utilrådelig at denne informasjonen gis, som for eksempel der bekymringen omhandler mistanke om vold eller overgrep.

Beskriv foresattes / elevens syn på elevens situasjon, og evt. hva de selv har prøvd å gjøre for å endre situasjonen.

Dersom det er vurdert at det er utilrådelig å gi informasjon om bekymringen, forklares hvorfor.

Skolens vurdering av grunnlag for å melde bekymring til barneverntjenesten:

*Melders oppfatning av alvorlighetsgraden i bekymringen knyttet til meldeplikten.
Hvordan vurderer melder for eksempel konsekvensen dersom barnet ikke får hjelp?*

Foresatte / elevens syn på at skolen melder bekymring til barneverntjenesten:

Som hovedregel skal foresatte / eleven informeres om at skolen melder bekymring til barneverntjenesten. Unntak gjelder når det vurderes som utilrådelig at denne informasjonen gis, som for eksempel der bekymringen omhandler mistanke om vold eller overgrep.

Beskriv foresattes /elevens syn på at skolen melder bekymring til barneverntjenesten.

Dersom det er vurdert at det er utilrådelig å gi informasjon om bekymringsmeldingen, forklares hvorfor.

Meldingsinstans:	Navn og telefon rektor, evt. annen kontaktperson:	
Adresse:	Postnr / sted:	Telefon skolen:

Dato: _____

Rektor

Meldingskriver / tittel

